

KVĚTEN 2017

NÁŠ ČASOPIS PLNÝ ZAJÍMAVOSTÍ

D é č k o

Domov pro seniory Velké Meziříčí,

příspěvková organizace

Zdenky Vorlové 2160

594 01 Velké Meziříčí

www.domovvelkemezirici.cz

OBSAH

Blahopřání na květen	3
Ze života domova	4
Stálá nabídka měsíce	4
Co se dělo u nás v domově v dubnu	5
Pozvánka na akce v květnu	7
Mistrovství světa v hokeji	8
Fotogalerie	10
Horoskop	11
Významné dny a výročí v květnu	12
Významy jmen	13
Pranostiky	17
Ze života slavných	18
Bylinkový receptář	20
Něco ke čtení	22
Pověsti z Velkého Meziříčí	25
Veverčiny povídky	27

BLAHOPŘÁNÍ NA KVĚTEN

Věra CEJNKOVÁ

Květoslava ŠANDEROVÁ

Václav KŘEČEK

Liliana SKUHROVCOVÁ

Jiřina VALENTOVÁ

Marie DVOŘÁKOVÁ

Marie POSPÍCHALOVÁ

Berta MAŠKOVÁ

Drahomila PAVLŮ

Vilemína DOLEŽALOVÁ

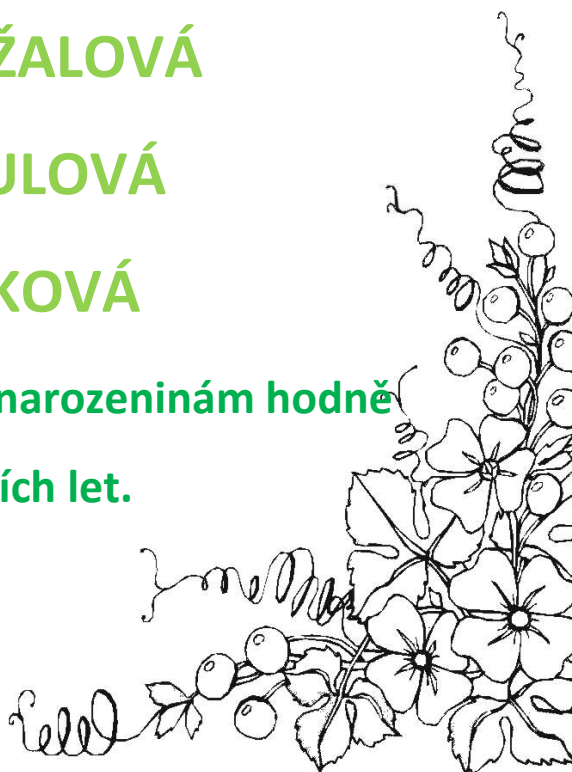
Ludmila TRIBULOVÁ

Věra LÁZNIČKOVÁ

Všem oslavencům přejeme k jejich narozeninám hodně
štěstí, zdraví a spokojenosti do dalších let.

Obyvatelé a zaměstnanci

domova

ZE ŽIVOTA DOMOVA

V měsíci dubnu odešli:

Pan Ignát Matůšek + 30. 4. 2017

V dubnu přišli noví obyvatelé:

Paní Jarmila Čermáková z Balin

STÁLÁ NABÍDKA MĚSÍCE

• BUFET

**POJÍZDNÁ PRODEJNA BUDE PŘISTAVENA OD 3. 5. 2017
KAŽDOU STŘEDU OD 11,20 – 11,35**

• PŮJČOVÁNÍ KNIH

Donáška knih na pokoje bude probíhat ve středu. Pokud máte o nějakou knihu zájem, kontaktujte přímo recepci nebo svého klíčového pracovníka, který informaci předá.

• NÁKUPY

Nákupy pečiva a potravin můžete uskutečnit od 3. 5. každou středu v pojízdné prodejně, nákup drogerie je možno uskutečnit přes Vaše klíčové pracovníky, nebo sociální pracovníci, případně se domluvit na recepci.

• PRAVIDELNÉ AKTIVITY

Pondělí	od 10:00	trénink paměti
	od 13:00	canisterapie s paní Dyntarovou
Úterý	od 9:00	canisterapie s paní Kamenskou
	od 10:00	tvůrčí činnosti
	od 14:30	canisterapie s panem Trojanem
Středa	od 10:00	keramická dílna / čtení v knihovně
		setkání u kávy
	od 11:25	pojízdná prodejna
Čtvrtek	od 10:00	vaření
		společenské hry
		U3V
Pátek	od 10:00	čtení
		audioknihy
	od 13:00	společná modlitba
	od 13:30	bohoslužba v kapli domova

CO SE DĚLO U NÁS V DOMOVĚ V DUBNU

Začátkem dubna se nám rozrostl tým pracovníků terapií o dvě důležité posily. O paní Ivu Čechovou a paní Romanu Prachařovou. S oběma

zmíněnými se budeme pravidelně potkávat v domově a na programech, které nás čekají.

V úterý 4. dubna jsme společně s děvčaty z výchovného ústavu vyráběli keramiku v keramické dílně a ve středu 5. dubna jsme pekli perníky, které jsme o den později ozdobili.

Perníky byly vystaveny společně s kraslicemi a dalšími výrobky na Velikonoční výstavě v Jupiteru, která se konala od 10. do 12. dubna.

Pravidelně probíhala výuka na univerzitě třetího věku. 6. dubnu na téma Velké zeměpisné objevy a 20. dubna Kosmické počasí.

Na Island jsme se přenesli s přednáškou cestovatele Vojtěcha Trčky, který za námi přijel 7. dubna. Svě zajímavé vyprávění doplnil spoustou krásných fotografií a videí.

Zelený čtvrtek byl v domově znám nejen díky špenátu k obědu, ale především díky hlasitému hrkání, které se neslo celým domovem. Společně jsme tak ohlašovali poledne, neboť zvony podle tradice odletěly do Říma. Odpoledne jsme se sešli k pobožnosti křížové cesty v kapli. Za každé zastavení jsme si zapálili svíci.

Z Velikonočního pondělí jsme si v domově udělali velikonoční úterý. Koledníci obešli ženy, aby je pomladili a popřáli jim hodně zdraví.

V pátek 21. dubna jsme oslavili Den Země, který oficiálně připadá na 22. dubna. Vytvořili jsme skupinky a navštívili pět různých stanovišť – třídění odpadu, poznávání zvířat, poznávání květin, sázení muškátů a

přednášku o Zemi, kde jsme napsali přání pro Zemi k jejímu svátku na křídla motýlků. Přáníčka budou zdobit prostor u vstupu do budovy.

POZVÁNKA NA AKCE V KVĚTNU

2. května/ úterý

Stavění májky

3. května/ středa

Výstava Srdce na dlani – Přijďte k nám na návštěvu – Kraj Vysočina

4. května/ čtvrtek

Výuka na U3V - Lety do Vesmíru

11. května/ čtvrtek

Pečení lineckého cukroví s děvčaty z VÚ

15. května/ pondělí

Besídka ke Dni matek s dětmi z MŠ Oslavická

18. května/ čtvrtek

Výuka na U3V - Komety I.

22. - 23. května/ pondělí a úterý

Školení pro zaměstnance - bazální stimulace

24. květen/ středa

Setkání seniorů v Bystřici nad Pernštejnem

30. května/ úterý

Společné opékání buřtů s klienty z Denního stacionáře Nesa

MISTROVSTVÍ SVĚTA V HOKEJI

Letos se bude konat 81. mistrovství světa v ledním hokeji. Pořadatelskými zeměmi budou Francie (Paříž) a Německo (Kolín nad Rýnem). Bude se odehrávat od 5. května do 21. května. Pořadatelské země byly vybrány během kongresu Mezinárodní hokejové federace 17. května 2013. Mezi oběma stadiony je vzdálenost přes 500 kilometrů. Lze mezi nimi cestovat jak letadlem, tak vlakem – nejrychlejší přímé vlakové spojení nabízí vysokorychlostní vlaky THA, které tuto vzdálenost překonají za tři a čtvrt hodiny. Za oficiální maskoty zvolila francouzská a německá hokejová federace dva nejznámější galy – Asterixe a Obelixe.

ZÁKLADNÍ SKUPINY

SKUPINA A – Kolín nad Rýnem

Rusko

USA

Švédsko

Slovensko

Německo

Lotyšsko

Dánsko

Itálie

SKUPINA B -Paříž

Kanada

Finsko

Česko

Švýcarsko

Bělorusko

Norsko

Francie

Slovinsko

Západy českého týmu v základní skupině:

5. 5. ve 20:15 Česko x Kanada

6. 5. v 16:15 Česko x Bělorusko

8. 5. ve 20:15 Česko x Finsko

11. 5. v 16:15 Česko x Norsko

12. 5. v 16:15 Česko x Slovinsko

14. 5. v 16:15 Česko x Francie

16. 5. v 16:15 Česko x Švýcarsko

https://cs.wikipedia.org/wiki/Mistrovstv%C3%AD_sv%C4%9Bta_v_ledn%C3%ADm_hokeji_2017

FOTOGALERIE

HOROSKOP

BÝK (TAURUS) 21.4. – 20.5.

Začátkem roku budete pohrouženi do usilovné práce, která vás bude naplňovat. V únoru si vybudujete na pracovišti veliký respekt a úspěchy půjdou za vámi. V březnu se nepouštějte do konfrontací, nebudete v dobré argumentační kondici. Další měsíce přejí vaší iniciativě a k úspěšnému dokončení vícero činností. V květnu můžete svými úspěchy dobýt pomyslný Olymp. V létě budete muset ukázat i svou přísnost na ostatní, držte si ale každého od těla. V září se nepokoušejte jít jinými cestami, které už někdo před vámi vyzkoušel, buďte však otevření novým nápadům.

V lednu můžete zažít v oživení dlouho očekávané lásky, konečně váš partner je připraven se více otevřít. Budete rádi, že jste spolu a budete podnikat společné aktivity s přáteli a rodinou. V lednu se také vyhněte problémům mezi sousedy a přáteli, můžete být více konfrontační. V druhé polovině se budete cítit především šťastní, planety vám přinesou okamžiky pro poznávání nových blízkých lidí a upevnění přátelství. V říjnu se chovejte hezky k partnerovi, může potřebovat více taktu a asertivity.

Začátkem roku se vám zhodnotí finance vyplývající z vašich investic. Současně situace bude vyžadovat kontrolu nad výdaji. Nicméně budoucnost slibuje mnohé ziskové příležitosti, pokud si chcete koupit

něco velkého a drahého pro váš domov, nejlepší čas je na to v květnu. V říjnu a prosinci neriskujte moc s financemi, dávejte pozor, kam půjčujete peníze, protože byste je nemuseli znovu vidět.

Během první poloviny roku zdraví býka bude nejvyšší prioritou. Jeho energie obecně není, jak by měla být a váš zdravotní stav bude vyžadovat větší pozornost, zejména na krk a hrtan, intenzitní cvičení pro získání imunity přijde vhod. Od dubna se vaše zdraví a energie výraznělepší, nejlepší časy k odpočinku a relaxaci v letošním roce jsou v květnu a červnu.

VÝZNAMNÉ DNY A VÝROČÍ V KVĚTNU

- 1. 5.** Svátek práce – výročí boje amerického proletariátu v roce 1886
- 3. 5.** Den slunce
- 5. 5.** Významný den – výročí Květnového povstání pražského lidu v roce 1945
- 8. 5.** Státní svátek – Den osvobození od fašismu, výročí kapitulace Německa v roce 1945
- 14. 5.** Svátek matek – připadá na druhou květnovou neděli – slaví se od roku 1914
- 24. 5.** Mezinárodní den nezvěstných dětí
- 31. 5.** Světový den bez tabáku – vyhlásila jej Světová zdravotnická organizace od roku 1987

Významná výročí

6. 5. 1856 se narodil **Sigmund FREUD** (161. výročí), rakouský psychiatr, zakladatel psychoanalýzy (zemřel 23. 9. 1939)

14. 5. 1931 zemřel **Viktor DYK** (86. výročí), básník, dramatik a publicista (narozen 31. 12. 1877)

18. 5. 1911 zemřel **Gustav MAHLER** (106. výročí), rakouský hudební skladatel a dirigent (narozen 7. 7. 1860 v Kališti, okr. Jihlava)

26. 5. 1876 zemřel **František PALACKÝ** (141. výročí), historik, archivář, spisovatel a politik (narozen 14. 6. 1798)

*Zdroj textu: https://issuu.com/kjm_brno/docs/kalendarium_2017_web/1?ff=true&e=2297487/41564767

VÝZNAMY JMEN

2. 5. Zikmund – německý původ, jméno vzniklo ze staroněmeckého Sigimund. První část sigi znamená vítězství, druhá mund ochranu, ochránce. Význam jména je **vítězná ochrana nebo ochránce vítězství**.

3. 5. Alexej – řecký původ, základem ruského jména je řecké slovo alexein bránit. Význam jména je **obránce, záštita, pomoc**.

4. 5. Květoslav – český původ, novější české jméno se považuje za českou obdobu původem latinského jména Florián. Vykládá se jako **ten, kdo oslavuje květy** nebo je **oslavován květy**.

5. 5. Klaudie – latinský původ, ženská podoba k mužskému jménu Kladius, které je vysvětlováno jako náležící ke starořímskému rodu Claudiů, případně v původním významu jako **kulhavý, chromý**.

6. 5. **Radoslav** – slovanský původ, první část jména Rad je od praslovanského slovesa raděti – starat se nebo od slovesa radovat se. Jméno se tedy vykládá buď jako **radost slavicí** nebo **dbalý slávy**.

7. 5. **Stanislav** – slovanský původ, staroslověnské stano je stanoviště, tábor, druhá část slav znamená slávu. Jméno se tedy vykládá upevni slávu nebo staň se slavným. Někdy se spojuje se staroslověnským stan (pevnost, tvrdost), nositel tohoto jména je tedy **tvrdý bojovník**.

9. 5. **Ctibor** – staročeský původ, první část vychází ze slova čest, druhá má slovenský základ bor – zboriti – bojovati, přemáhati. Význam jména je **čestně bojující** nebo **bojující za čest**.

10. 5. **Blažena** – český původ, jméno je považováno za českou podobu latinských jmen Beata, Beatrix nebo Beatrice, které pocházejí ze slov beatus – **blažený** nebo beatrix – **oblažující**.

11. 5. **Svatava** – slovanský původ, význam praslovanského svet znamená silný, velký. Jméno tedy znamená **silná, velká**. Teprve později se začalo vykládat i jako **svatá**.

12. 5. **Pankrác** – řecký původ, jméno pochází z řeckého Pankrátios, které ovšem nemá příliš jasný význam. Je odvozeno buď z pankrátion – **celkový závod** nebo pankratés – **všemocný**.

13. 5. **Servác** – řecký původ, jméno patrně vzniklo z latinského slovesa servare – uchovávat, přeneseně též obsluhovat. Vykládá se jako **zachráněný, osvobozený**, popř. jako **zachránce, osvoboditel**.

14. 5. **Bonifác** – latinský původ, jméno vychází z latinského Homo, boni fati, což znamená **člověk dobrého osudu**. Další výklad se odvolává k jinému latinskému slovnímu spojení bonum facere, které se překládá jako **dobroděj, dobrodinec**.

15. 5. **Žofie** – řecký původ, jedná se o obdobu jména Sofie, kde základem je řecké sofia, znamenající **moudrost**.

16. 5. **Přemysl** – staročeský původ, jméno se vykládá jako **přemýšlivý, vynikající mysli** nebo **kdo vše dobře promýšlí**.

17. 5. **Aneta** – hebrejský původ, jméno je původně francouzskou **zdrobnělinou jména Anna**.

18. 5. **Nataša** – latinský původ, jedná se o ruskou domáckou podobu jména Natálie, které pochází z latinského dies natalis – **rodný den, narozeniny**.

19. 5. **Ivo** – hebrejský původ, francouzské jméno německého původu. Vychází ze staroněmeckého iwa – tis, přeneseně **tisový luk**. Případně **válečník vyzbrojený tisovým lukem**.

20. 5. **Zbyšek** – český původ, jméno vzniklo jako **domácká podoba jmen Zbyslav a Zbyhněv**.

21. 5. **Monika** – jméno je nejasného původu i významu, výklady se nejčastěji odvolávají k řeckému slovu monos, které znamená **osamělá**. Jiný výklad vychází u latinského moneo – **rádkyně**.

22. 5. **Emil** – latinský původ, základem jména je název římského rodu Aemilius, který vznikl z latinského přídavného jména. Význam slova

aemulus se vykládá jako **horlivý, usilovný**, přeneseně také **soutěžící, soupeřící**.

23. 5. **Vladimír, Vladimíra** – slovanský původ, jméno se vykládá jako **velký vládce**.

24. 5. **Jana** – hebrejský původ, základem je hebrejské jméno Jochánán, toto jméno je složeno ze slov Jahve – Bůh a channá(h) – milost, smilovat se. Význam je tedy **Bůh je milostivý**.

25. 5. **Viola** – latinský původ, Viola je latinská název pro **květinu fialku**.

26. 5. **Filip** – řecký původ, jméno je složeno z řeckých slov philos a hippos a jeho význam je **milovník koní**.

27. 5. **Valdemar** – germánský původ, jméno má základ ve staroněmeckých slovech walten s významem vládnout a mar, jehož význam bývá vykládán jako velký, mocný. Význam jména je **velký svou slávou, případně mocný vládce**.

28. 5. **Vilém** – germánský původ, jméno vychází z německého jména Wilhelm, které je složeno ze slov willo – vůle a helm – helmice, přilba. Význam jména vkládán jako **člověk pevné vůle**.

29. 5. **Maxmilián** – germánský/latinský původ, prý vzniklo uměle, německý císař Friedrich III. je nechal vytvořit pro svého syna. Chtěl totiž, aby jeho syn měl vzory ve slavných Římanech Fabiu Maximovi (max – **největší**) a Scipiu Aemilianovi (-millian – **horlivý**, nebo také **následovník**).

30. 5. **Ferdinand** – germánský původ, jméno nejasného původu, vkládá se jako **smělý obránce** nebo **mír riskující**.

31. 5. **Kamila** – etruský/latinský původ, jedná se o ženskou podobu jména Kamil, jehož jméno vychází z římského příjmení Camillus, jehož původ je etruský. Slovo camillus představovalo v latině hocha nebo dívku vznešeného původu, kteří byli vhodní pro posvátnou chrámovou službu. Význam je tedy **chrámový sluha**.

*Zdroj textu: <http://jmena.zex.cz/svatky.php?id=kveten>

PRANOSTIKY

Chladný máj s vlhkým červnem plní stodoly obilím a stohy senem.

Měsíc máj - koňům seno a na pec sám.

Pankrác, Servác, Bonifác jsou ledoví muži, Žofie je jejich kuchařka.

Svatá Žofie políčka zalije.

Nejvíce proklínání svatí jsou tři ledoví.

V máji hřímoty nadělají trampoty.

Svatba v máji volá na máry.

Jsou-li v květnu časté bouřky, bude chladné léto.

*Zdroj textu: <http://www.pranostik.cz/pranostiky-na-kveten/>

ZE ŽIVOTA SLAVNÝCH

VĚRA ŠPINAROVÁ

Věra Špinarová (* 22. prosince 1951 Pohořelice - + 26. března 2017 Praha) byla česká zpěvačka, která se narodila v Pohořelicích, nicméně již v sedmi letech se s rodiči přestěhovala do Ostravy. Vyučila se chemičkou, nikdy se jí však nestala. V šesti letech začala hrát na housle, později s kamarády na kytaru. Pěveckou kariéru zahájila v 15 letech, kdy nahrála svou první píseň *Já před tebou klečím*.

Od roku 1967 do roku 1969 zpívala s kapelami **Flamingo**, poté přešla ke skupině **Majestic**. Tato skupina byla v roce 1971 převzata Ivem Pavlíkem, který byl zpěvaččiným prvním manželem, a změnila název na **Orchestr Ivo Pavlíka** (1969–1984). Poté začala

spolupracovat se skupinou **Speciál**. Do roku 1988 aktivně vystupovala, avšak potom se stáhla do ústraní a teprve po spojení s podnikatelem Václavem Fischerem nastal očekávaný comeback. V roce 2010 se vydala na koncertní turné s názvem „Nadoraz 2010“ a doprovázela ji skupina jejího syna **Adam Pavlík Band**.

OCENĚNÍ

Za svou kariéru získala mnohá ocenění, jako například Zlatý štít z roku 1973 jako nejprodávanější zpěvačka. Roku 1976 se umístila na bronzové příčce na Bratislavské lyře a to s písní „*Lúčenie*“, zpívanou slovensky a vydanou společností Opus.

NEJVĚTŠÍ HITY

Během své kariéry vydala celkem 13 desek, z nichž první z nich, *Andromeda*, vyšla již v roce 1972 ve vydavatelství Panton. Ostatní LP už vycházela v produkci Supraphonu. Asi největší úspěch mělo album *Meteor lásky*, které vyšlo v roce 1982.

Krom toho byla interpretkou celé řady úspěšných písní: např. *Bílá Jawa 250*, *Raketou na Mars*, *Andromeda*, *Meteor lásky* nebo *Kouzlo bílejších čar*. Jejím největším hitem se ovšem bez debat stala píseň *Jednoho dne se vrátíš*, kterou nazpívala v roce 1976 na hudbu Ennia Morriconeho z filmového westernu *Tenkrát na Západě*. Jelikož disponovala nezaměnitelným altem, od svých fanoušků získala přezdívky česká Janis Joplin či Tina Turner.

OSOBNÍ ŽIVOT

Jejím prvním manželem se v roce 1972 stal kapelník jejího doprovodného orchestru Ivo Pavlík, se kterým má jediného syna Adama. V roce 1984 se manželství rozpadlo a Věra Špinarová si po krátké známosti v roce 1984 vzala bubeníka a zpěváka skupiny Maximum Petra Hanniga Vítězslava Vávru. Dne 22. března 2017 u ní nastala, během koncertu v Čáslavi, zástava srdce a byla převezena do nemocnice. Věra Špinarová zemřela v neděli 26. března 2017 v motolské nemocnici v Praze.

POSLEDNÍ ROZLOUČENÍ

1. dubna 2017 se v Ostravě konalo poslední rozloučení. Smuteční síň krematoria ve Slezské Ostravě byla díky velké návštěvnosti zpřístupněna od 9 do 13 hodin, poté proběhlo poslední rozloučení pouze v kruhu rodiny a přátel. Dle odhadu městské policie se s Věrou Špinarovou rozloučilo více než 40 000 lidí.

BYLINKOVÝ RECEPTÁŘ

CHŘEST LÉKAŘSKÝ

Chřest neboli špargl si pomalu ale jistě znovu hledá cestu na náš stůl. Jde o zeleninu, latinsky nazývanou *Asparagus officinalis*, a skutečně se jedná o příbuzného asparágu prodávaného v květinářstvích jako pokojová rostlina. Jeho název pochází z řeckého slova asparagos – výhonek. První zmínky o

pěstování chřestu pocházejí ze starověkého Egypta, odkud se postupně rozšířil až k nám. V 19. století byly pěstováním chřestu proslulé Ivančice u Brna a moravský chřest byl ceněným vývozním artiklem, během 1. světové války ale bylo zapotřebí zajistit výživu obyvatel, a tak nízkokalorický chřest musel vyklidit pole zejména obilovinám. Po válce se pěstování chřestu začalo opět rozvíjet, další světová válka ale tento vývoj ukončila. Další nepříznivá doba pro pěstování chřestu přišla s nástupem socialistického systému hospodaření, kdy sklizeň nešlo prodávat přímo zákazníkům ale pouze přes výkupní podnik. Prodleva od sklizně k prodeji velmi snižovala kvalitu chřestu a zájem o něj tak opadl.

Pozornost strávníků ke chřestu pomalu vrací se zvyšujícím se zájmem o zdravou výživu, neboť jde o zeleninu bohatou na vlákninu, vitamíny C, E a K a kyselinu listovou. Chřest je lehce stravitelný, nedráždivý a vhodný při šetrící dietě. Látky obsažené v chřestu vhodně upravují hladinu krevního cukru, příznivě působí na trávení správnou funkci ledvin a prostaty, chřestu se též přisuzují afrodiziakální účinky. Kromě toho je také dobrým zdrojem rutinu, který je důležitý pro pevnost a pružnost cév.

Chřest vyžaduje lehké, hlinitopísčité půdy, sází se v březnu do brázd 30 cm hlubokých a 40 – 60 cm širokých, sazenice se zasypou 5 – 7 cm zeminy, během roku je nutné brázdy pravidelně zalévat a při okopávce postupně přihrnovat. První výhonky se nechávají růst až do podzimu, kdy je u země odřízneme. Ve druhém roce pěstování se nad rostlinami nakopčí hrůbky široké 40 a vysoké 30 cm, další postup je stejný jako v roce prvním. Sklizeň chřestu pak nastává až třetí rok po výsadbě. Chřestová sezóna je poměrně krátká, začíná v druhé polovině dubna a dle pěstitelské tradice končí svátkem sv. Jana Křtitele, tedy 24. června. Chřest je trvalá rostlina a na takto založeném chřestovišti je možné jej pěstovat až 15 let. Rozlišujeme chřestu, bílý a zelený, jde o výhonky jedné rostliny, rozdíl je pouze v tom, jak dlouho byly vystaveny světlu. Bílý chřest se pěstuje zakrytý fólií a je chuťově nejjemnější, zelený chřest je chuťově výraznější, mírně nahořklý. Existují také odrůdy fialové.

V kuchyni můžeme chřest použít na přípravu polévek, předkrmů nebo jako přílohu k masitým pokrmům. Oblíbený je také vařený v páře, servírovaný s holandskou omáčkou a vařenými brambory, nebo zapečený se šunkou a sýrem. V našem jídelníčku se chřest objeví v průběhu měsíce května ve formě polévky.

Autorem je Jan Hutař

*Zdroj textu: <http://kic.ivancice.cz/Chrest/Ochrestu.htm>
<http://www.ireceptar.cz/zahrada/uzitkova-zahrada/pestovani-chrestu-je-vyzvou-pro-mlsne-zahradkare/>
<http://www.bezpecnostpotravin.cz/az/termin/92178.aspx>

NĚCO KE ČTENÍ

NA OKOŘ JE CESTA, JAKO ŽÁDNÁ ZE STA...

...zpívá se v legendární české tramské písničce. Jestli je cesta na hrad Okoř něčím výjimečná, to musí každý posoudit sám. Návštěva hradu a okolí však

určitě stojí za to. Leží uprostřed historicky významné oblasti. Blízké Únětice daly například jméno kultuře ze starší doby bronzové, která vládla střední Evropě před třemi a půl tisíci lety či Levý Hradec vypovídá o slavné minulosti rodu Přemyslovců.

Už ve 13. století existovalo na místě dnešní Okoře opevnění s mimořádně vyzdobenou kaplí. Hrad nechal vystavit před rokem 1359 přední měšťan Starého Města pražského František Rokycanský. Jeho opevnění se rozkládalo na horní části skalky nad Zákolanským potokem. Stavbě dominovala velká obytná věž, která vyrostla na místě starší kaple a tvořila jeden komplex s palácovými křídly. Okoř patřila mezi nejhonosnější sídla české šlechty v době Karla IV. Členové patricijských rodin si tehdy nechávali vybudovat honosná sídla v blízkosti Prahy ve snaze vyrovnat se šlechticům. Od roku 1414 se jako majitel Okoře uvádí Mikuláš z Prahy, královský podkomoří. Po něm přešel hrad do držení Jindřicha Lefla z Lažan a z Bechyně, který prodal hrad Ludvíku z Florencie, apatykáři ze Starého Města pražského.

Ten však musel v době husitské revoluce utéct z Prahy. Hrad dobylo táborské vojsko na začátku roku 1421 na zpáteční cestě z výpravy do Žateckého kraje. Po

husitských válkách byl hrad vrácen synovi Ludvíka, Janovi, který v něm zůstal do své smrti v roce 1443. Pozdější majitel Bořivoj z Lochovic začal s přestavbami hradu, ve kterých pokračoval i jeho vnuk Bořivoj z Donína. Až do 15. století zůstávala podoba Okoře prakticky nezměněna. Bořivoj z Donína provedl rozsáhlou gotickou přestavbu dokončenou zřejmě roku 1494. Vedla ho k tomu nutnost vybavit Okoř pro případ války. Vzniklo nové vnější opevnění se dvěma polookrouhlými dělostřeleckými baštami, umožňujícími aktivní obranu hradu. Nová část vytvořila chráněné nádvoří, kde byl později vybudován pivovar a kam se přesunuly veškeré činnosti předhradí. Bývalé předhradí mohlo být využito k jiným účelům, vznikl zde například refektář a studniční věž. Při rozšiřování byly postaveny také další dvě hradní brány. První stála poblíž dodnes zachované bašty při vstupu do hradu. Ještě koncem 18. století na ní byl zřetelný znak Pánů z Donína - jelení parohy a čeřen - s letopočtem 1494. Později se však brána zřítla.

Po Bořivoji zdědil hrad jeho syn Jan, ten ho však prodal Hynkovi Bořitovi z Martinic a na Smečně, maršálku královského dvora a hejtmanu Slánského kraje. Po vleklých rodinných sporech v 80. letech 16. století získal hrad katolík Jiří Bořita z Martinic a připojil ho ke smečenskému panství. Pod jeho dohledem proběhly na Okoři renesanční úpravy, které měly středověké sídlo přeměnit na pohodlnější obyvatelný zámek. Roku 1649 odkázal Jaroslav z Martinic Okoř jezuitské koleji u sv. Klimenta s podmínkou, že z důchodů tohoto statku budou udržováni v semináři tři mladí muži ze smečenského panství studující bohosloví.

Za třicetileté války byl hrad dobyt a zůstal i s celou vesnicí ležet v rozvalinách. Jezuité hrad v 70. a 80. letech 17. století opravovali, v letech 1665 a 1666 byly přistavěny dva nové mosty. Jezuité byli posledními majiteli hradu, kteří v něm skutečně sídlili. Po zrušení jezuitského řádu 1773 a zabavení jeho

majetku začala Okoř chátrat, až se stala ruinou. Podíl na tom měli i vesničané, kteří odnášeli z hradu kameny jako levný stavební materiál. Tehdejší správce statku poručil roku 1773 strhat střechy a zpeněžil trámy a tesané kameny.

Po roce 1921 připadla Okoř státu. Z dolního hradu z konce 15. století se zachovala část opevnění, bašta a zbytky první brány. Lépe zachovány zůstaly části starší stavby, tzv. horního hradu. Lze z něj vidět obvodové zdivo refektáře, východní část bývalé pětipatrové hranolové věže a zbytky gotické kaple v přízemí. Stavby obou paláců jsou také dobře zachovány a jsou na nich patrné stopy renesančních úprav. Z období baroka se nedochovalo téměř nic. Okoř je v současnosti oblíbeným výletním místem. V prostorách zříceniny jsou během jarních a letních měsíců pořádány dobové akce a přilehlá louka se každoročně stává dějiště hudebního festivalu.

*Zdroj textu: Zemědělský kalendář, 2017, ISBN 978-80-904388-1-1, s. 71

*Zdroj obrázků:

POVĚSTI Z VELKÉHO MEZIŘÍČÍ

OBRAZ BĚLOUŠE NA ZÁMKU

Ve druhém patře meziříčského zámku je dnes museum a když vystupujeme po schodech, upoutá pozornost každého návštěvníka veliký obraz bělouše, kterého drží za uzdu černoušek. Staří lidé vykládali, že je to obraz koně, na kterém sem přijel zakladatel našeho hradu.

Ale není to pravda. Je to obraz zamilovaného koně vévodkyně Eleonory z Quastally, která byla majitelkou našeho panství v polovině 18. století. A ten kůň také zavinil její předčasnou smrt.

Vévodkyně milovala náš kraj a vyjela si jednoho nahoru ke třem křížům. Kůň se něčeho polekal, splášil se, shodil jezdkyňi ze sedla. Uvázla nohou ve třmenu a kůň ji usmýkal k smrti.

Pochovali ji v knížecí hrobce v Netíně, ozdobenou všemi klenoty a obutou do zlatých střevíčků.

Láska ke kraji prý nedává mrtvé vévodkyni klidně spát. Chodí prohlížet, jak se lidem žije, jak rostou vsi i města, jaká je úroda na polích. Za měsíčných nocí se zvedá deska jejího hrobu a vévodkyně vychází obuta do zlatých střevíčků, ve vši nádheře zašlých dob, s vlajícím průsvitným šatem na těle a nese se jako stín přes pole od Netína k Meziříčí. Vznese se vzhůru na terasu a dívá se na milovaný kraj, prochází sály i pokoje, chodbami i schodišti a za prvního úsvitu se zase vrací zpět.

Noční chodci ji často potkávali v polích, ale nelekali se jí, jen ji němě úklonou pozdravili, ona jim poděkovala kývnutím hlavy a ubírala se dále. Lidé ji měli rádi, protože je nemučila tak, jako předchozí panstvo, krutí Španělé, hrabata z Ugartu. A vymyslili si takovou věc: až prý jednou bude v našem kraji taková bída, že nebude co jíst, objeví se prý v kostele sv. Mikuláše její zlaté střevíčky, budou prodány a z výtěžku prý bude nakoupeno jídlo pro všechny hladové.

*Zdroj textu: *Pověsti z Velkého Meziříčí a okolí*. Ilustroval Oldřich INOCHOVSKÝ. Žďár nad Sázavou: M. Smejkal, 1996.

*Zdroj obrázků: <https://www.google.cz/>

VEVERČINY POVÍDAČKY

STRÁŽ U HLAVNÍ BRÁNY

Tak jako každý den, starý muž vstal a skromně posnídal. Pak vykročil ze dveří svého domku stojícího až na samém kraji města, ve stínu hradeb hned u hlavní brány. Usedl na zápraží a rozhlédl se kolem - ulice skrápěná prvními paprsky slunce byla dosud liduprázdná, jen dvojice strážů blížila se k bráně. I vzpomněl dob, kdy sám rázným krokem měřil kamennou dlažbu a jeho zbroj hrdě zářila v úsvitu nového dne. Zalesknul se mu pohled a pousmání zvrásnilo mu tvář. Dnes již může jen vzpomínat. Však sedává tu rád a pozoruje lidi mířící do města snívá o tom, že znovu střeží jeho hlavní bránu.

Strážníci dopochodovali a vystřídali své předchůdce. Předání hlídky bylo krátké a docela prosté, přesto však mělo v sobě cosi obřadného. Na dvojici mladých mužů spočinula tíha zodpovědnosti za bezpečí celého města, zatímco vystřídaná noční hlídka vydala se dlážděnou ulicí směrem ke kasárnám. Ač ve tváři odcházejících byla patrná únava z probdělé noci, jejich krok byl pevný a svou zbroj nesli s hrdostí hodnou tak důležitého poslání - držet stráž nad ztichlým, potměným městem, by jeho obyvatelé mohli klidně spát.

Sotva stačila utichnout ozvěna kroků, když pod klenutím brány objevil se první, kdo do města přicházel. Byl to muž, věku asi středního, oděný v cestovní šat. Na zádech nesl si s sebou tlumok a v něm

patrně celé své živobytí. Rozhlížeje se po okolních domech vykročil nejistě ulicí. Tu všimnul si starce usazeného na zápraží maličkého domku a střetnuv se pohledem s jeho pronikavýma očima, zamířil nejprve k němu.

"Zdravím vás, pane," oslovil jej. "Pěkně prosím, povězte mi, jací jsou lidé, kteří v tomto městě žijí - jsou-li dobří, či zlí?" ptal se hned bez okolků.

Stařec kývnul muži v pozdrav a prohlížeje si jej vlídně se usmál. Pak chvíli jen pátravě na něj hleděl, až téměř se zdálo, že snad zapomněl, nač byl tázán.

"A jacípak lidé žili tam, odkud přicházíš, mladíku?" optal se nakonec starý muž rozvážně.

"Ani se neptejte, dědečku," pospíšil si příchozí s odpovědí a tvář zkřivila se mu rozhořčením. "Tam, odkud jsem přišel, byli lidé zlí, hloupí a hamižní. Klevetili, hádali se a druhému nepřáli, než to nejhorší. Proto jsem také odtamtud odešel - už jsem to více nemohl snést."

Smutně pokýval stařec šedivou hlavou. "Ani zde nenajdeš lepšího člověka, než jaké jsi dosud poznal," odvětil a jeho laskavý výraz prozrazoval soucit, když sledoval onoho muže, jak sklesle odchází.

Slunce stoupalo po obloze a v ulici zavládnul čilý ruch. Branou proudili do města lidé z blízkého i dalekého okolí. Jedni přicházeli sem, aby na

místním trhu prodali svoje výrobky, a druzí zas, aby je nakoupili. Oči starcovy pozorovaly to hemžení a podléhajíce únavě co chvíli zavíraly se a ponechávaly jej snění. Tu vytrhnul jej z dřímoty čísi hlas.

"Zdravím vás, pane," ozvalo se nad ním. Stařec překvapeně zamžikal a vzhlédnul. Skláněl se k němu jakýsi muž - nebyl právě mladý, ale ani starý, oděv měl zaprášený a strniště vousů napovídalo, že na cestě je již pěkných pár dní. Stařec pousmál se a kývnul mu v pozdrav, pak pozvednul tázavě obočí.

"Pěkně prosím, povězte mi," pokračoval muž po jeho výzvě. "Jací jsou lidé, kteří v tomto městě žijí? Jsou-li dobří, či zlí?"

Stařec pohlédnul na něj pátravým zrakem, nato rozvázně se jej otázel:

"A jacípak lidé žili tam, odkud přicházíš, mladíku?"

"Tam odkud přicházím, potkal jsem jen samé dobré lidi," usmál se muž v odpověď. "Byli vlídní a usměvaví, měli se rádi a navzájem si pomáhali. S těžkým srdcem jsem odtamtud odcházel," povzdechnul a tvář zjihla mu steskem.

Starý muž usmál se širokým, bezzubým úsměvem. "Zde najdeš právě takové lidi, jako byli ti, které jsi znal. Nemusíš se obávat, tady povede se ti dobře," ujistil muže. Ten se slovy díků rozloučil se s ním a radostně vykročil ulicí do města.

"Tak tak," zabroukal stařec pod vousy, když osaměl, a pokýval šedivou hlavou. "Nakonec každý nalezne jen to, co sám hledá."

Autorkou je Pavlína Machková